

Europa måste tävla bättre mot Kina

Svenska Dagbladet den 4 april 2026

Kinas Folkkongress har i dagarna godkänt en ny femårsplan. Den bekräftar i huvudsak det som redan varit tydligt under senare år – den kinesiska ledningen tänker fortsätta på den inslagna vägen. Industripolitiken förblir central, statens roll i ekonomin stark och målet är att bygga upp inhemsk kapacitet inom strategiskt viktiga sektorer. För Europa och Sverige är detta ett besked som bör tas på stort allvar.

Det handlar inte om någon dramatisk kursändring. Snarare är den nya planen en fortsättning på en politik där teknologisk självförsörjning, avancerad tillverkning och minskat beroende av omvärlden har fått ökad betydelse. Kina använder statlig styrning, subventioner och politisk koordinering för att flytta fram sina positioner i industrin. Resultatet är att kinesiska företag i många branscher kommer att vara mycket starka konkurrenter under lång tid framöver.

Svensk och europeisk industri går därför en period av hård konkurrens till mötes. Det gäller inte minst branscher där Europa tidigare hoppats kunna bygga upp nya styrkor: grön teknologi, batterier, elektrifiering, avancerade insatsvaror och delar av den digitala ekonomin. Redan i dag finns en oro för att EU tappar konkurrenskraft relativt Kina och USA. Den oron blir knappast mindre av Kinas nya femårsplan.

Detta innebär att Sverige och EU måste lägga betydligt större vikt vid konkurrenskraft. Diskussionen i Europa fastnar alltför ofta i frågan om hur mycket offentligt stöd som ska delas ut till olika branscher. Det är fel utgångspunkt. Det avgörande är i stället om europeiska företag verkar i en miljö som gör det möjligt att investera, växa och skala upp produktionen. Tillgång till energi, bättre infrastruktur, fungerande kapitalmarknader och färre regelhinder är i praktiken viktigare än storslagna program och politiska deklARATIONER.

Samtidigt finns det skäl att lära av Kina, särskilt när det gäller vissa egenskaper i delar av företagssektorn. Många kinesiska företag har visat en imponerande snabbhet när det gäller att anpassa produktion, pressa kostnader, ta in ny teknik och skala upp verksamheten på kort tid. Den sortens flexibilitet är en tillgång i en värld där konkurrensen hårdnar och teknologiska skiften sker snabbt. Europas företag har mycket att vinna på att studera varför kinesiska företag ofta är så snabbfotade och vad man själva kan göra för att bli mer dynamiska.

Men det vore ett misstag att dra slutsatsen att Europa bör kopiera Kinas ekonomiska politik. Det finns åtminstone två skäl till det. Det första är institutionellt. Beslut tar längre tid i demokratier än i en enpartistat. Det kan framstå som en svaghet, men är ofta en styrka. I öppna samhällen

prövas beslut mot kritik, motstridiga intressen och offentlig debatt. Processen är långsammare, men minskar risken för dyra felsatsningar och gör det lättare att korrigera misstag.

Det andra skälet är ekonomiskt. Den kinesiska modellen är mycket kostsam. Den omfattande industripolitiken innebär att stora resurser styrs om genom politiska beslut i stället för genom marknadssignaler. Det kan på kort sikt skapa imponerande produktionskapacitet, men det sker till ett högt pris. Resurser binds upp i verksamheter som inte nödvändigtvis är de mest produktiva, konsumtionen hålls tillbaka och hushållens levnadsstandard blir lägre än den annars hade varit.

Vad bör då göras? En framgångsrik europeisk industripolitik måste bygga på pragmatism. Det betyder för det första att tullar i vissa fall kan vara motiverade. När kinesiska företag gynnas av omfattande statliga subventioner och kan pressa undan europeiska konkurrenter är det rimligt att använda handelspolitiska instrument för att vinna tid till omställning. Men pragmatism betyder också att normen bör vara mer marknad och mindre statsstyrd utveckling. Europas långsiktiga konkurrenskraft kan inte vila på att staten tar över företagets roll som investerare, innovatör och risktagare. Det offentliga ska sätta goda spelregler, värna konkurrensen, bygga infrastruktur och undanröja hinder.

Just därför är ökad europeisk integration av stor vikt. Europeiska företag måste kunna växa på en stor hemmamarknad. Om marknaden för varor, tjänster, kapital och arbetskraft fortsätter att vara splittrad längs nationella linjer blir det svårare att nå den skala som krävs för att möta konkurrensen från Kina och USA. Här finns fortfarande mycket kvar att göra. Gränshinder måste bort, tjänstehandeln fördjupas och kapitalmarknaderna integreras bättre. Detta är inte sidofrågor. Det är kärnan i en europeisk strategi för stärkt konkurrenskraft. För Sveriges del innebär en fördjupad europeisk integration också att det finns starka skäl att införa euron. En gemensam valuta underlättar handel, minskar valutarisken och sänker de administrativa kostnaderna i utbytet med resten av Europa. Det gäller särskilt små företag, som sällan har samma möjligheter som stora koncerner att hantera växelkursförändringar och kostnader för valutasäkring. Även av det skälet är djupare europeisk integration en konkret fråga om svenska företags möjligheter att växa.

Kinas nya femårsplan är därför en påminnelse om något större. Europa kan inte möta hårdnande global konkurrens med vare sig naivitet eller panik. Vi ska inte kopiera Kinas modell, men vi ska heller inte underskatta dess konsekvenser. Om Kina blir mer strategiskt måste Europa bli mer konkurrenskraftigt. Om Kina blir mer statsstyrt måste Europa värna det som på sikt gör oss starkare: öppna marknader, hård konkurrens, bättre institutioner och en större gemensam marknad.

Fredrik Sjöholm